

Tomasz Chmiel
Uniwersytet w Siedlcach

ORCID: 0000-0002-9396-1008
tomasz.chmiel@uws.edu.pl

JEL Classification: K10, K43, D73

KOMPETENCJE I SKUTECZNOŚĆ POLSKICH ORGANÓW POWOŁANYCH DO ZWALCZANIA KORUPCJI: ANALIZA DZIAŁALNOŚCI CENTRALNEGO BIURA ANTYKORUPCYJ- NEGO ORAZ NAJWYŻSZEJ IZBY KONTROLI

COMPETENCIES AND EFFECTIVENESS OF POLISH BODIES ESTABLISHED TO COMBAT CORRUPTION: ANALYSIS OF THE ACTIVITIES OF THE CENTRAL ANTICORRUPTION BUREAU AND THE SUPREME AUDIT OFFICE

<https://doi.org/10.34739/maj.2025.03.04>

Streszczenie: Celem artykułu jest przedstawienie kompetencji, działalności oraz skuteczności Centralnego Biura Antykorupcyjnego (CBA) i Najwyższej Izby Kontroli (NIK) w walce z korupcją w Polsce. Autor omawia problem korupcji w Polsce, koncentrując się na działalności dwóch głównych organów powołanych do jej zwalczania: Centralnego Biura Antykorupcyjnego (CBA) oraz Najwyższej Izby Kontroli (NIK). Autor zwraca uwagę na obszary szczególnie narażone na korupcję, takie jak administracja publiczna, służba zdrowia oraz procesy wyborcze. Wnioski wskazują, że mimo istniejących przepisów prawnych i działań podejmowanych przez CBA i NIK, korupcja w Polsce nadal stanowi poważny problem z powodu braku systematycznych działań rządu oraz wysokiej tolerancji społecznej dla tego zjawiska.

Słowa kluczowe: korupcja, patologia, Centralne Biuro Antykorupcyjne, Najwyższa Izba Kontroli

Abstract: The aim of the article is to present the concept, activities, and specificity of the Central Anticorruption Bureau (CBA) and the Supreme Audit Office (NIK) in the fight against corruption in Poland. The author discusses the problem of corruption in Poland, focusing on two main objectives of combating: the Central Anticorruption Bureau (CBA) and the Supreme Audit Office (NIK). The author draws attention to risks of corruption, such as public administration, health care and electoral procedures. The conclusions indicate that despite legal regulations and actions taken by the CBA and NIK, corruption in Poland is still a problem due to the lack of systematic actions and the high social risk for this type of activities.

Keywords: corruption, pathology, Central Anticorruption Bureau, Supreme Audit Office

Wprowadzenie

Problem korupcji jest zmorą współczesnych społeczeństw, choć to zjawisko ma dłuższą historię. Korupcja niesie ze sobą wiele czynników negatywnie oddziaływających na wiele sfer życia publicznego takich jak: administracja publiczna, gospodarka czy szeroko pojęte stosunki międzyludzkie. Elementem znacznie utrudniającym jej wykrycie jest otwarty parasol tajemnicy (Pierzchała, 2024). Dokonanie aktu korupcji nie odbywa się jawnie, zarówno dawcy, jak i biorcy swoje przeświadczenie o bezkarności biorą właśnie z owej tajemnicy.

Korupcja staje się coraz bardziej powszechnym zjawiskiem zarówno na świecie, jak i w Polsce. Jest to temat, który nieustannie powraca i pozostaje aktualny (Pietrusiński, 2024). Dla wielu osób może on być nie do końca zrozumiały, dlatego warto się nad nim pochylić.

O sile państwa w walce z korupcją świadczą organy oraz kompetencje, w jakie są wyposażone (Chmiel, 2025). Im większe kompetencje, tym ochrona i zapobieganie będą skuteczne, choć całkowite wyeliminowanie tego zjawiska wydaje się niemożliwe ze względu na pokusę szybkiego wzbogacenia się, a w polskich warunkach w dalszym ciągu, pomimo upływu czasu, zagrożenie korupcją będzie tylko rosnąć.

Obszary zagrożone korupcją - wybrane zagadnienia

Administracja rządowa i samorządowa są obszarami szczególnie narażonymi na korupcję urzędniczą. Przypadki korupcji mogą występować w każdej sferze działalności administracji, a szczególnie podatni na ryzyko są urzędnicy posiadający uprawnienia do podejmowania decyzji w zakresie zakupów, koncesji czy wydawania pozwoleń. Należy zaznaczyć, że każdy urzędnik może być potencjalnym celem korupcji, niezależnie od wielkości lub skali podejmowanej decyzji, wystarczy, że ma on możliwość dystrybuowania środków finansowych zarówno z budżetu krajowego, jak i funduszy unijnych. Urzędnicy zaangażowani w procesy decyzyjne dotyczące gospodarki oraz budownictwa mają istotny wpływ na rozwój regionu. Do nieprawidłowości dochodzić może na każdym etapie procesu decyzyjnego od momentu wydania pozwolenia do momentu odbioru inwestycji. Osoba zainteresowana korzystnym dla siebie rozstrzygnięciem bądź decyzją może próbować dokonywać aktu korupcji już w momencie początkowym dotyczącym np. wydania pozwolenia na budowę. Jako formy korupcji należy wskazać korupcję czynną, korupcję bierną, płatną protekcję oraz czynną płatną protekcję. Nie tylko działy administracji związane z zamówieniami publicznymi czy wydawaniem pozwoleń są narażone na korupcje. Dochodzić do niej może również przy zatrudnianiu, zmianie stanowiska czy awansach (Bil, 2018). Jak zauważono, w administracji publicznej jest szeroki zakres praktyk korupcyjnych, przez co urzędnik musi być chroniony przez państwo, gdyż to właśnie państwo w przypadku korupcji ponosi największe straty.

Obszarem zagrożonym korupcją są wszystkie aktywności czy czynności związane z wyborami. Wyróżnić tu można obszary związane z procesem wyborczym, kampanią wyborczą czy też nadużyciami urzędników biorących udział w procesie wyborczym. Sam proces wyborczy powinien być tajny, ale tu może dochodzić do próby kupienia głosów na korzyść danego kandydata. Osoba korumpująca, wręczając korzyść w zamian za oddanie głosu na wskazanego kandydata, wypacza w oczywisty sposób proces wyborczy, ale nie to jest przecież jej celem, a uzyskanie wyniku korzystnego dla swojej opcji, przez co później może wywierać wpływ na obszar będący w jej zainteresowaniu. Kandydat wybrany w ten sposób nie będzie podejmował decyzji w sposób obiektywny i bezstronny, a będzie kierował się interesem mocodawcy. Obszar zagrożony korupcją to również wszystkie czynności związane z funkcjonowaniem partii politycznych, a szczególnie z rejestracją komitetów czy kandydatami. Może tu dochodzić do kupowania poparcia poprzez korumpowanie za podpis na liście danego kandydata. Zbieranie podpisów to czynności żmudne i czasochłonne, a zakup kilku czy kilkunastu tysięcy podpisów zdecydowanie ułatwia drogę do rejestracji komitetu czy kandydata w szczególności, który być może nie cieszy się poparciem społecznym bądź posiada słabą rozpoznawalność. Do korupcji może dochodzić podczas samego procesu wyborczego, a celem korupcji są osoby pracujące w komisjach wyborczych (Bil, 2018). Katalog możliwości wpłynięcia na wynik wyborczy i jego wypaczenia jest spory, od liczenia głosów, poprzez możliwość fałszowania kart wyborczych po bezpośrednio wpływanie na wyborcę, aby dokonał wyboru zgodnego za wskazaniem korumpującego.

Służba zdrowia jest szczególnie narażona na działalność korupcyjną z uwagi na skomplikowaną strukturę organizacyjną oraz znaczne środki finansowe przeznaczane na jej funkcjonowanie. Personel medyczny, w tym lekarze i pielęgniarki, może przyjmować łapówki za przyspieszenie procedur diagnostycznych i terapeutycznych, co stanowi naruszenie etyki zawodowej oraz prawa.

Szpitala, jako instytucje dysponujące dużymi budżetami i zapotrzebowaniem na różnorodne zasoby, są podatne na korupcję w ramach przetargów publicznych. Procedury zamówień publicznych, obejmujące dostawy żywności, środków czystości, materiałów biurowych oraz usług informatycznych, często wynoszą setki tysięcy złotych, co stwarza pokusę dla nieuczciwych praktyk. Przetargi związane z zamówieniami budowlanymi, projektami infrastrukturalnymi oraz usługami utrzymania czystości są szczególnie narażone na manipulacje i korupcyjne działania ze strony dostawców oraz przedstawicieli instytucji zainteresowanych wygraną przetargu.

Ponadto korupcja w służbie zdrowia może prowadzić do poważnych konsekwencji społecznych i ekonomicznych. Nieprawidłowości w przetargach mogą skutkować wyborem niewłaściwego wykonawcy lub dostawcy, co z kolei wpływa na jakość świadczonych usług i produktów. Długotrwałe efekty tych działań mogą obejmować pogorszenie standardów opieki zdrowotnej, wzrost kosztów leczenia oraz spadek zaufania publicznego do systemu opieki zdrowotnej. Dlatego też konieczne jest wdrażanie skutecznych mechanizmów kontroli i ścisłego przestrzegania przepisów prawnych, aby minimalizować ryzyko występowania korupcji w sektorze ochrony zdrowia.

Działalność CBA w zwalczaniu korupcji

O powstaniu wyspecjalizowanej służby do walki z korupcją zadecydował stan państwa, precyzyjniej groźba niepokonanego rozprzestrzeniania się zjawiska korupcji na wszystkie obszary działalności państwowej. Wynikało to założenia, że tylko szybka i zdecydowana reakcja pozwoli na walkę i zapobieganie, co w późniejszej perspektywie zmniejszy koszty ponoszone przez społeczeństwo. Zjawisko korupcji nie ma stałej postaci i nie jest jednoznacznie definiowane, ono ciągle ewoluuje, zmienia formy, atakuje coraz to inne dziedziny życia publicznego (Chodak, 2017). Istniało spore ryzyko, że zbyt późne powołanie służby specjalnej spowoduje, że walka i eliminacja będzie trudna, a okazać się mogło, że i niemożliwa. Korupcję zauważyć można na styku biznesu i państwa, gdzie są podejmowane decyzje na szczeblu administracyjno-gospodarczym.

Centralne Biuro Antykorupcyjne powstało na mocy ustawy z dnia 9 czerwca 2006 r. i jest to jeden z głównych organów państwowych powołanych do walki z korupcją. Działalność Centralnego Biura Antykorupcyjnego jest finansowana z budżetu państwa. Zgodnie z treścią określoną w art. 1, ust. 1 ustawy do zadań Centralnego Biura Antykorupcyjnego należy:

1. Rozpoznawanie, zapobieganie i wykrywanie przestępstw przeciwko:
 - a) Działalności instytucji państwowych oraz samorządu terytorialnego.
 - b) Wymiarowi sprawiedliwości, wyborom i referendum, określonych w art. 250a, Porządkowi publicznemu, określonych w art. 258, wiarygodności dokumentów, określonych w art. 270-273, mieniu, określonych w art. 286, obrotowi gospodarczemu, określonych w art. 296, 297 i 299, obrotowi pieniędzmi i papierami wartościowymi, określonych w art. 310 ustawy Kodeks karny z 6 czerwca 1997 r., a także, o których mowa w art. 585-592 ustawy Kodeks spółek handlowych z 15 września 2000 r. oraz określonych w art. 179-183 ustawy z 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi, jeżeli pozostają w związku z korupcją lub działalnością godzącą w interesy ekonomiczne państwa.
 - c) Finansowaniu partii politycznych, określonych w art. 49d i 49f ustawy z 27 czerwca 1997 r. o partiach politycznych, jeżeli pozostają w związku z korupcją.
 - d) Obowiązkom podatkowym i rozliczeniom z tytułu dotacji i subwencji, określonym w rozdz. 6 ustawy Kodeks karny skarbowy z 10 września 1999 r. (Dz.U. Nr 83, poz. 930, z późn. zm.), jeżeli pozostają w związku z korupcją lub działalnością godzącą w interesy ekonomiczne państwa oraz ściganie ich sprawców.

2. Ujawnianie i przeciwdziałanie przypadkom nieprzestrzegania przepisów Ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ograniczeniu prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby pełniące funkcje publiczne.
3. Dokumentowanie podstaw i inicjowanie realizacji przepisów Ustawy z dnia 21 czerwca 1990 r. o zwrocie korzyści uzyskanych niesłusznie kosztem Skarbu Państwa lub innych państwowych osób prawnych.
4. Ujawnianie przypadków nieprzestrzegania określonych przepisami prawa procedur podejmowania i realizacji decyzji dotyczących: prywatyzacji i komercjalizacji, wsparcia finansowego, udzielania zamówień publicznych, rozporządzania mieniem jednostek lub przedsiębiorców, o których mowa w art. 1, ust. 4, oraz przyznawania koncesji, zezwoleń, zwolnień podmiotowych i przedmiotowych, ulg, preferencji, kontyngentów, plafonów, poręczeń i gwarancji kredytowych.
5. Kontrola prawidłowości i prawdziwości oświadczeń majątkowych lub oświadczeń o prowadzeniu działalności gospodarczej osób pełniących funkcje publiczne.
6. Prowadzenie działalności analitycznej dotyczącej zjawisk występujących w obszarze właściwości CBA oraz przedstawianie w tym zakresie informacji Prezesowi Rady Ministrów, Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej, Sejmowi oraz Senatowi.
7. Podejmowanie innych działań określonych przepisami prawa krajowego i międzynarodowego.

Centralne Biuro Antykorupcyjne kontroluje w ramach kompetencji prawidłowości w realizacji umów dotyczących partnerstwa publiczno-prywatnego oraz prawidłowości i prawdziwości oświadczeń majątkowych lub oświadczeń o prowadzeniu działalności gospodarczej osób pełniących funkcje publiczne. W ramach działalności operacyjnej Centralne Biuro Antykorupcyjne dokonuje szeregu analiz czy opracowań, których wyniki i wnioski przedstawia Prezesowi Rady Ministrów, Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej, Sejmowi oraz Senatowi. Procesy związane z analityką Centralnego Biura Antykorupcyjnego skierowane są głównie na rozpoznanie nieprawidłowości oraz wykrycie zagrożeń dla bezpieczeństwa ekonomicznego państwa (Lampart, 2015). Czynności te polegają przeważnie na obserwowaniu czynności związanych z zamówieniami publicznymi lub wybranych programów rządowych w celu wykryciu możliwych zagrożeń.

Statut Centralnego Biura Antykorupcyjnego jest nadawany przez Prezesa Rady Ministrów. W jego skład wchodzi następujące departamenty: Operacyjno-Śledczy, Ochrony, Postępowań Kontrolnych, Analiz, oraz biura: Techniki Operacyjnej, Prawne, Finansów, Kadr i Szkolenia, Logistyki, Teleinformatyk i Kontroli i Spraw Wewnętrznych. CBA jest urzędem administracji rządowej, ze wsparciem którego działa szef Centralnego Biura Antykorupcyjnego, będący z kolei centralnym organem administracji rządowej. Szefa Centralnego Biura Antykorupcyjnego powołuje na czteroletnią kadencję i odwołuje Prezes Rady Ministrów po zasięgnięciu opinii Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, Kolegium do Spraw Służb Specjalnych oraz sejmowej komisji właściwej do spraw służb specjalnych. Ponowne powołanie na szefa Centralnego Biura antykorupcyjnego może nastąpić tylko raz.

W strukturze Centralnego Biura Antykorupcyjnego funkcjonuje również Gabinet Szefa, Zespół Audytu Wewnętrznego oraz delegatury zamiejscowe mające siedziby w: Białymstoku, Gdańsku, Katowicach, Krakowie, Lublinie, Łodzi, Poznaniu, Rzeszowie, Szczecinie, Warszawie i we Wrocławiu. Głównym celem Centralnego Biura Antykorupcyjnego jest zwalczanie korupcji na pograniczu działania sektora publicznego i prywatnego. Zgodnie z art. 2 ustawy o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym do właściwości Biura należy rozpoznawanie, zapobieganie i wykrywanie przestępstw, ściganie ich sprawców, prowadzenie działań kontrolnych, analitycznych i prewencyjnych, a w szczególności przeciwko: wymiarowi sprawiedliwości; wszystkim procesom związanym z finansowaniem partii politycznych; gdzie występuje obowiązek podatkowy i rozliczenia z tytułu dotacji i subwencji; wszelkiej działalności sportowej, gdzie mogą zostać naruszone zasady uczciwej rywalizacji; obrotowi lekami, środkami spożywczymi specjalnego przeznaczenia żywieniowego oraz wyrobami medycznymi.

Centralne Biuro Antykorupcyjne to służba specjalna odgrywająca ważną rolę w strukturze państwa, gdyż zajmuje się zwalczaniem korupcji w życiu społecznym i gospodarczym. Należy zwrócić uwagę, iż CBA jest jedynym organem uprawnionym do kontroli oświadczeń majątkowych. Czynności te polegają na ujawnianiu łamania prawa oraz przeciwdziałaniu jego omijaniu (Purchla, 2023). Wartą podkreślenia jest działalność

edukacyjna, badawcza i informacyjna prowadzona przez Centralne Biuro Antykorupcyjne, polegająca na publikowaniu materiałów szkoleniowych, broszur oraz prowadzenie konferencji jak zapobiegać i chronić się przed korupcją.

Działalność Najwyższej Izby Kontroli w zwalczaniu korupcji

Pozycję ustrojową Najwyższej Izby Kontroli określa art. 2 Konstytucji RP z dnia 2 kwietnia 1997 r. Jest ona naczelnym organem państwowym, nadzór nad działaniami Izby powierzony został bezpośrednio Sejmowi. Zgodnie z art. 205 Konstytucji RP Prezes Najwyższej Izby Kontroli jest powoływany na 6-letnią kadencję. Po jej zakończeniu może być ponownie wybrany z zastrzeżeniem, że to jest ostatnia kadencja. Przepisy Konstytucji RP regulują również relacje zawodowe Prezesa Najwyższej Izby Kontroli poza urzędem. Nie może on pełnić żadnej innej funkcji z wyjątkiem stanowiska profesora szkoły wyższej ani wykonywać innych zajęć zawodowych. W sferze prywatnej Prezes Najwyższej Izby Kontroli nie może należeć do partii politycznej, związku zawodowego ani prowadzić działalności publicznej, której nie można się pogodzić z godnością jego urzędu. Art. 206 Konstytucji RP zapewnia Prezesowi Najwyższej Izby Kontroli immunitet, nie może być on bez wyrażonej zgody (Sejmu) pociągnięty do odpowiedzialności karnej ani pozbawiony wolności. Prezes Najwyższej Izby Kontroli nie może być zatrzymany lub aresztowany. Wyjątek stanowi ujęcie go na gorącym uczynku przestępstwa, a także jego zatrzymanie jest niezbędne do zapewnienia prawidłowego toku postępowania. W przypadku takiego zatrzymania decyzję o zwolnieniu z aresztu podejmuje Marszałek Sejmu.

W skład Kolegium Najwyższej Izby Kontroli wchodzi Prezes Najwyższej Izby Kontroli, wiceprezesi, dyrektor generalny oraz czternastu członków. Siedmiu przedstawicieli nauk prawnych lub ekonomicznych oraz siedmiu dyrektorów kontrolnych jednostek organizacyjnych, lub radców Prezesa Najwyższej Izby Kontroli powołuje na członków Marszałek Sejmu na wniosek Prezesa Najwyższej Izby Kontroli po zasięgnięciu opinii właściwej komisji sejmowej. Kadencja członka Kolegium trwa 3 lata. Szczegółowe zadania i zakres kompetencji Najwyższej Izby Kontroli określa ustawa z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli.

Najwyższa Izba Kontroli kontroluje działalność organów administracji rządowej, Narodowego Banku Polskiego, państwowych osób prawnych i innych państwowych jednostek organizacyjnych, działalność organów samorządu terytorialnego, samorządowych osób prawnych i innych samorządowych jednostek organizacyjnych.

Zakres kontroli obejmuje wykonanie budżetu państwa oraz realizację ustaw i innych aktów prawnych w zakresie działalności finansowej, gospodarczej i organizacyjno-administracyjnej organów administracji centralnej, takich jak: Kancelaria Sejmu, Kancelaria Senatu, Kancelaria Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, Sąd Najwyższego, Naczelny Sąd Administracyjny, Krajowa Rada Sądownictwa, Trybunał Konstytucyjny, Rzecznik Praw Obywatelskich, Rzecznik Praw Dziecka, Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji, Prezes Urzędu Ochrony Danych Osobowych, Instytut Pamięci Narodowej, Głównej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, Krajowe Biuro Wyborcze oraz Państwowa Inspekcja Pracy.

Głównym celem Najwyższej Izby Kontroli jest dbanie o gospodarne i uskutecznione działania w administracji publicznej. Przejawia się to głównie w dbałości Najwyższej Izby Kontroli o porządek prawny oraz o jak najlepsze praktyki w wykorzystaniu majątku, oraz środków publicznych. Natomiast problem stanowi to, że Najwyższa Izba Kontroli nie jest organem ścigania, a działalność antykorupcyjną stanowią działania prewencyjne. Najwyższa Izba Kontroli jako naczelnym organ kontroli państwowej nie wykryje korupcji, ale poprzez przeprowadzenie kontroli w instytucjach publicznych może skutecznie odstraszać potencjalnych uczestników procederu korupcyjnego. I w tym można upatrywać ogromny potencjał organów kontrolnych. Nie walczą one na pierwszej linii, gdyż to leży w kompetencjach organów ścigania m.in. Centralnego Biura Antykorupcyjnego, ale obszar działania to cała działalność związana z ograniczaniem ryzyka wystąpienia korupcji, a konsekwencji działań jej likwidacja. Kontroler Najwyższej Izby Kontroli poprzez analizę dokumentów czy toku postępowania może natrafić na nieprawidłowości, które mogą mieć znamiona korupcji. Źródła mogą być różne – niewystarczający nadzór przełożonych, luki prawne czy wadliwa organizacja pracy i obiegu dokumentów. Źródła te mogą mieć podwójne znaczenie – podłoże korupcyjne lub stanowią ułatwienie takich działań. Kontroler może znaleźć dokumenty wskazujące na podejrzenie korupcji (Szyć, 2015). Najwyższa Izba Kontroli podczas

realizowania zadań ma wypracowane modele kontroli, gdzie szczególnie trzeba zwracać uwagę i są to: uznaniowość w podejmowaniu decyzji, brak reakcji na wskazane nieprawidłowości w dokumentacji i analizach, brak kontroli wewnętrznej, brak przejrzystości w dostępie do informacji, brak odpowiedzialności personalnej i brak jakichkolwiek rozwiązań antykorupcyjnych.

Kontrola wykaże, czy urzędnik poprzez przyspieszenie terminów decyzji nie faworyzował jednej ze stron i czy te decyzje były identyczne dla każdego petenta. Jeżeli były sygnaty i wskazywano nieprawidłowości, a nie było odpowiedniej reakcji przełożonego, to również może sygnalizować zagrożenie korupcją. Takim działaniem oczywiście sprzyja brak odpowiedzialności personalnej, co powinno być jednym z przyjętych rozwiązań antykorupcyjnych. Urzędnik, któremu nie grożą żadne sankcje ma dużą swobodę i jest narażony na mechanizmy korupcjogenne. Oczywiście sankcje powinny być zawarte w opracowanych rozwiązaniach antykorupcyjnych.

Brak sankcji to brak mechanizmów zapobiegania. Kontroler działający na obszarze publicznym, pozyskując dokumenty, które będą budziły podejrzenie wystąpienia korupcji, musi zawiadomić Centralne Biuro Antykorupcyjne lub prokuraturę o możliwym wystąpieniu zjawiska korupcyjnego, lub zawiadomić o stanie faktycznym.

Wyżej wymienione okoliczności to tylko warunki, a nawet okoliczności sprzyjające do czynów korupcyjnych (Szyk, 2015). Nieprawidłowości utrudniają sprawne funkcjonowanie państwa oraz powodują spadek zaufania obywateli do instytucji publicznych.

Wnioski

Na podstawie opracowanych materiałów można stwierdzić, że mimo poprawy sytuacji korupcja w Polsce nadal pozostaje problemem. Wygląda na to, że największe problemy wynikają z braku systematycznych i konsekwentnych działań rządu w zakresie ograniczania zjawiska korupcji. Z drugiej strony, Polska posiada dobre rozwiązania prawne mające ograniczać korupcję, choć wydają się nieco zbyt formalne. To wszystko powoduje, że w praktyce brakuje zachowania standardów przejrzystości i rozliczalności.

Zarówno społeczeństwo, jak i władze charakteryzuje wysoka tolerancja dla czynów korupcyjnych, która wynika z uwarunkowań historycznych, społecznych i kulturowych. Dochodzą do tego takie zjawiska, jak kumoterstwo i nepotyzm. Instytucje administracji publicznej rzadko cieszą się zaufaniem społecznym, gdyż wskutek sytuacji historycznej w Polsce są postrzegane raczej jako instrument opresji.

Wśród analizowanych instytucji najwyższą należy ocenić Najwyższą Izbę Kontroli, która wyróżnia się m.in. niezależnością i przejrzystością działania poprzez swoje kontrole, może odstraszać potencjalnych uczestników procederu korupcyjnego, mimo że nie ma uprawnień do ścigania przestępstw.

Jeśli chodzi o rząd i Centralne Biuro Antykorupcyjne, należy stwierdzić, że brakuje im w pewnym stopniu determinacji, która byłaby gwarantem stabilnego budowania mechanizmów sprzyjających dobremu rządzeniu oraz zapobieganiu nadużyciom w przyszłości.

Polska ciągle jeszcze nie wprowadziła jednolitej polityki w kwestii zwalczania korupcji. Działania podejmowane przez rząd w tej dziedzinie są uważane przez ekspertów za chaotyczne i dające niezadowalające efekty. Niemniej jednak korupcja jest złożonym zjawiskiem, które ma najczęściej uwarunkowania systemowe. Żeby skutecznie walczyć z korupcją, trzeba zwrócić uwagę na funkcjonowanie całej sieci instytucji administracji publicznej. Jeśli działają one właściwie, tworzą zdrowy i stabilny system życia publicznego, w którym polityka antykorupcyjna jest elementem walki z nieuczciwością i nadużyciami władzy.

References

- Bil, J. (2018). Zjawisko korupcji, rozpoznanie, zapobieganie, zwalczanie. [The phenomenon of corruption, recognition, prevention and combating]. Warszawa: Editions Spotkania Spółka z o.o. S.K.A.].
- Chmiel, T. (2025). Policja w walce z korupcją. Zadania Policji [Police in the fight against corruption. Task of the Police]. Management and Administration Journal, 63(2).

- Dobrowolski, Z. (2014). Przeciwdziałanie patologiom organizacyjnym. Rola naczelnego organu kontroli państwowej w zwalczaniu korupcji. *Przedsiębiorczość i Zarządzanie*, 15(5), 113-127.
- Lampart, D. (2015). Skuteczność zwalczania korupcji w Polsce. *Obronność-Zeszyty Naukowe kwestia Wydziału Zarządzania i Dowodzenia Akademii Obrony Narodowej*, 3 (15), 81-92.
- Purchla, J. (2023). Państwo wobec korupcji: analiza skuteczności Centralnego Biura Antykorupcyjnego jako służby specjalnej powołanej do zwalczania korupcji w Polsce. [The state and corruption: analysis of the effectiveness of the Central Anticorruption Bureau as a special service established to combat corruption in Poland.] Wydawnictwo Księgarnia Akademicka.
- Pierzchała, K. (2024). The problem of corruption and its consequences in local government units. *Nowa Polityka Wschodnia*, 4 (44), 97-106. DOI: 10.15804/npw20244408
- Pietrusiński, M. (2024). Corruption at the level of local and central government in view of the country's resilience system. *Nowa Polityka Wschodnia*, 4 (44), 84-96. 10.15804/npw20244407
- Szyc, R. (2015). Miejsce organów kontroli w walce z korupcją – identyfikacja i eliminacja mechanizmów korupcjogennych. [The place of control bodies in the fight against corruption – identification and elimination of corruption-generating mechanisms] *Kontrola Państwowa*, 60(6), 37-66.
- Stefański, R. (2015). *Kodeks karny komentarz. [Penal Code commentary] (Red)*. Warszawa: Wydawnictwo C.H Beck.
- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. 1997 nr 78 poz. 483) [Constitution of the Republic of Poland of 2 April 1997, Dz.U. (Journal of Laws) 1997, No. 78, item 483 as amended].
- Ustawa z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli, Ustawa nr Dziennik Ustaw 1995 nr 13 poz. 59 [Act of 23 December 1994 on the Supreme Audit Office, Act No. Journal of Laws 1995 No. 13 item 59]
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 – Kodeks karny (tekst ujednolicony Dz.U. z 2017 r. poz. 2204, z 2018 r. poz. 20) [Criminal Code, Act of 6 June 1997, Dz.U. (Journal of Laws) 1997]
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2006 r. o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym. [Act of June 9, 2006, on the Central Anticorruption Bureau]. (Dz.U. z 2006 r., nr 104, poz. 708).